دلوړو زده کړو وزارت

التقوا دلوړو زده کړو موسسه

دحقوقو او سیاسي علومو پوهنځی

دقضا او څارنوالی څانګه

(لیسانس دورې پایلیک)

د امنيتي تدابيرو څانګړتياوې

Ketabton.com

ترتیب کوونکی: سید معاذ الله

لارښود استاد: ننګیالی (مصؤن)

تحصیلي کال ....۱401 هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

زه خپلې دغه څوماتې اوګوډې کرښې چې ممکن ګډې وډې هم وي هغوته ډالۍ کوم چا چې زما لپاره خپل دسرویښته سپین کړه خپل ځان یې دشمعې په څیرویلې کړه خوما ته یې ژوند واوبښل:

هوکې:

خپل مور اوپلارمې یادوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاصه

امنيتي تدابير د اجتماعي عکس العملونو له جملې څخه يو ډول دی چې دمحکمې په حکم دتورن دتربيت او اصلاح لپاره او دتورن دعادي ژوندانه سره دبېرته پيوستون لپاره تطبيقېږي،معمولا ديو جرم عقوبات په دوه ډوله ورکول کېږي چې يو د جزا له لارې او بل دامنيتي تدابيرو له لارې،امنيتي تدابير د خورا لوی اهميت درلودونکي دي چې که چېرې په يوه ټولنه کې په درست شکل تطبيق شي نو پرته له شکه چې د هغه ټولنې نيمايي جرمونه ختمېږي او هغه کوم کسان چې جرمونه کوي نو دهغوی شخصيت هم په داسې شکل روزل کېږي چې په اينده کې ترينه يو اصلاح شوی شخص جوړېږي.دامنيتي تدابيرو هدف په ټولنه کې دمجرمينو او هغه اشخاصو د شخصيت اصلاح ده چې جرم يې لا نه وي کړی خو ممکن دجرم مرتکب وګرځي لکه يو ماشوم په خطرناک حالت کې وليدل شي نو ددې ماشوم لپاره داسې امنيتي تدابير ټاکل کېږي چې دا دجرم مرتکب نه شي.

په دې څېړنه کې به دامنيتي تدابيرو په خصوصياتو رڼا واچوو هر يو خصوصيت به يې بيل بيل واضح کړو او وبه يې پيژنو.په دې څېړنه کې مو دکتابتوني تګلارې څخه استفاده کړې او له بيلابيلو معتبرو کتابونو څخه مو په کې ګټه اخيستې ده.

په پايله کې دا ويلای شو چې امنيتي تدابير ديوې سالمې ټولنې لپاره ډېر ضرور دي او پرته دامنيتي تدابيرو دتطبيق څخه ديوې سالمې ټولنې رامنځته کول هسې يو خيال دی،پکار ده چې څنګه په قوانينو کې امنيتي تدابير ذکر شوي دي په هماغه شکل او په هماغه ترتيب بايد تطبيق شي ترڅو ټولنه دجرمونو څخه پاکه او مبرا وي.

دامنيتي تدابيرو د ځانګړتياوو څېړنه يو شخص په دې پوهه کوي چې امنيتي تدابير څه موخې لري او که تطبيق شي ايا امکان لري چې ټولنه دجرمونو څخه پاکه شي؟او همدارنګه که تطبيق نه شي نو څه ستونزې او مشکلات به يوې بشري ټولنې لپاره وزيږوي،نو په دې مونوګراف کې مو دامنيتي تدابيرو په خصوصياتو يا ځانګړتياوو باندې بحث کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننلیک

دمونوګراف دسختې او ستړي کوونکې وجيبې په ځای کول دمحصل دتوان څخه پورته خبر ده ،يقيني ده چې هر محصل يو لارښود او رهنما استاد ته اړتيا لري تر څو استاد هغه محصل له تخطيو او ښوييدنې څخه وژغوري،نو ددې مونوګراف په ليکلو کې ما هم يو لارښود استاد درلود چې قدرمن استاد ننګيالی مصؤن نومېده،استاذ ډېر زيار راسره په دې مونوګراف کې وويست مونوګراف يې څو ځلې ولوستل او څه ناڅه يې معيار ته برابر کړه له استاد څخه ممنون يم چې سره دسختو زياتو مصروفياتو يې هم زما مونوګراف ته غاړه کېښوده او له زړه يې راسره تر اخره همکاري او تعاون وکړه استاد دې ژوندی وي او درب څخه ورته دلا ډېر خدمت دعا هم کوم.

https://youtu.be/I_fE6YOt2M8

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

محترم سید معاذ الله د(\سیدنبي) زوی د التقوا د لوړو زده کړو د مؤسسې د حقوقو او سیاسي علومو د پوهنځي د (1401) لمریز کال د څلورم ټولګي د دویم سمستر د قضاء او څارنوالی د څانګې څخه فارغ چې د پوهنځي د اداري له خوا ورته (د امنیتي تدابیرو ځانګړتیاوې) تر سرلیک لاندې د مونوګراف موضوع ورسپارل شوې وه.

نوموړي محصل د خپل مونوګراف موضوع په لیکلو کې د مختلفو علمي منابعو څخه استفاده کړې او د مونوګراف په غنا مندی کې یې د هیڅ ډول هاند او هڅې څخه دریغ نه دی کړی، روان پښتو الفاظ او کلمات یې ښکې استعمال کړي او د لارښود استاد د مشورو څخه یې هم استفاده کړې، د مونوګراف موضوع یې د څلور کلنې تحصیلې دورې له پاره د یو تحصیلي سند په حیث کافي بولم او د زیاتو هڅو څخه یې مننه کوم او د مونوګراف موضوع یې تائیدوم.

په پای کې یو ځل بیا د علم د ډیوې په روښانه کولو کې د لوی الله Ψ څخه د توفیق غوښتونکی یم.

په احترام

ننیګالی "مصؤن"

د حقوقو او سیاسي علومو پوهنځي استاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

درنو لوستونکو:دغه مونوګراف په کامل شکل نه دی ایډیټ شوی او له دې وروسته مو ډیر زیات تغیر او تبدیل راوستی دی،په دې خاطر مو مخکې له ډیزاین او ایډیټ اپلوډ کړه ګویا دیو ځوان په درد وخوري او یو دري ټکي ترینه یاد کړي.

همدارنګه کولای شئ چې دنری وریا سکالرشیونو لپاره زما له یوټیوب چینل هم ننداره کړئ په پښتو ژبه دنړۍ دټولو بورسونو لارښود ویډیوګانې مې درته اپلوډ کړي دي صرف په لاندې شین رنګ خط یا لینک کلیک کړئ او په لسګونو لارښود ویډیوګانې وګورئ

https://youtu.be/I_fE6YOt2M8

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

امنيتي تدابیر داجتماعي عکس العملونو يو لويه او اهمه برخه ده چې پرته داجتماعي عکس العملونو څخه ان تردي چې يو قانون بشپړ نه ګڼل کيږي دبشري ټولنې لپاره ډير اړين دي،په مختلفو قوانينو کې مختلف احکام ورته وړاندې شوي دي او هر هيواد دخپل ملي ګټو په نظر کې نيولو سره ورته په قوانينو کې ځای بيل کړی دی.

په دې مونوګراف کې به که دالله رضا وه نو دامنيتی تدابيرو په خصوصياتو باندې بحث وکړو او په ضمن کې به په ځينې نورو مهمو مسايلو چې دامينيتي تدابيرو سره ملحق دي او اړتيا ورته ليدل کيږي چې بحث پرې وشي انشاالله په ټولو مسايلو به رڼا واچول شي او دموضوع هر اړخ به وڅيړل شي.

دا چې امنيتی تدابیر څومره بارز رول لري په يوه ټولنه کې ددې اهميت دقوانينو له زاوېې کتل کيږي،يعنې قوانين ډير مختصر او هغه مسايل پکې اچول کيږي چې دهغه څخه نور مهم مسايل نه وي،نو امنيتي تدابير هم ددې موضوعاتو له جملې څخه دي،چې قوانينو ورته ځای ورکړی خو بدبختانه زموږ دټولنې پنځه فيصده تعيلم يافته خلک هم ورسره بلد نه دي پکار ده چې په دی موضوع باندې پراخ بحثونه وشي کتابونه پرې وليکل شي او موضوع په کامل شکل دټولنې خلکو ته وړاندې شي،نو موږ هم وپتيله چې په دې برخه کې قلم وچلوو او لږ څه معلومات خپل ولس ته وړاندې کړو اميد لرم چې دموضوع يو څه حق مې ادا کړی اوسې او دا مونوګراف ستاسې په علم کې يو څو ټکی اضافه کړي په همدې هيله.

په اخره کې ضرورېولم چې دقدرمن استاد ننګيالي مصوون څخه مننه وکړم چې سره دزياتو مصروفياتوېې هم زما مونوګراف ته غاړه کيښوده او دتوان څخه پورته همکاري يې راسره په دې مونوګراف کې وکړه استاد دې ژوندی وي،قلم دې تاند وي او همداسې دې رب راته خدای ځليدلی لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دموضوع ستونزه

امنيتي تدابير يو نوې او په وروستيو وختونو کې راټوکيدلې موضوع ده،پرته له شکه هرکله چې يو علم نوی رامنځته کيږي نو دا يو څه وخت ته اړتيا لري ترڅو تکامل ته ورسيږي نو که دامنيتي تدابيرو تاريخ ته په افغانستان کې وکتل شي نو د۱۳۵۵ کال دجزا قانون څخه مخکې هيڅ تاريخ نه لري لومړی قانون چې په افغانستان کې يې امنيتي تدابيرو ته اشاره کړې هغه دسردار داود خان دوخت دجزا قانون دی چې په ۱۳۵۵ کال کې نافظ شوی دی،تردې وروسته چې کله دافغانستان وروستي ولسمشر محمد اشرف غني په وخت کې دجزا کوډ چې په ۱۳۹۶ کال کې نافظ شو هم ورته اشاره کړې ده نو ددې قوانينو په يادولو سره ددې موضوع لويه ستونزه داده چې تر اوسه پورې لا دامنيتي تدابيرو باندې تاليفات او مقالې تر ډيره نه دې نشر شوي کله چې په يوه موضوع کې کتابونه نه وي نو خود به هغه موضوع څيړل سخت وي،نو ددې ستونزې سره چې دا موضوع يې لري بيا هم موږ کوشش کړی چې ترخپله وسه پورې دموضوع حق ادا کړو که بيا هم ددې موضوع دکومې برخې حق په کامل شکل نه وي ادا شوی نو درنو لوستونکو څخه مخکې تر مخکې ډيره ډيره بښنه غواړم.

دموضوع اهميت:

پرته له شکه چې امنيتي تدابير ديوې ټولنې دبهبود او سلامتيا لپاره له اوبو او خورا ک ډير اړين دي نو موږ هم بهتره وګڼله ترڅو په دې موضوع لږ کار وکړو ترڅو.

دڅيړنې تګلاره

ټولې څيړنې چې په نړۍ کې ترسره کېږي، په دوه ډوله دي: کتابتوني او ميداني، نو دا موضوع کتابتوني شکل لري، او د کتابونو څخه په کښاستفاده شوې ده، هوائي په :ې څه نه دي ليکل شوي او همدار راز تر ډيره په کې د ليکونکي نظر هم له پامه غورځول شوی او د کتاب خبرو ته ترجيح ورکړل شوې ده، چې په وروستۍ برخه کې د کتابونو حوالې هم ذکر شوي دي.

دڅيړنې پوښتنه

هغه پوښتنه چې په دې څيړنه کې به ورته ومونډل شي هغه داده چې دامنيتي تدابيرو کومې ځانګړتياوې يا خصوصيات دي؟ او ددې هر حصوصيت بيا څه معنا ده همدا زموږ دڅيړنې اصلی پوښتنه ده او همدې ته به ځواب پيداکوو.

د څيړنې حدود

موضوع يوازې او يوازې د امنيتي تدابيور په خصوصياتو استواره ده، دا چې موضوع امنيتي تدابيرده، نو اړتيا لېدل کېده چې امنيتي تدابېر او نور اړونده ټول احوال ورسره ذکر شي، چې دا کار مو له مبجورئ څخه کړی دی او نور نو موضوع يوازې د امنيتي تدابيرو په خصوصياتو راڅي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانیوڅېړنوته کتنه

امنيتي تدابيرو په نوم په پښتو ژبه کې هيڅ کوم ځانګړی کتاب تراوسه پورې نه دي شايع شوی، يوازې د جزا پيژندنې په کتابونو کې ورته په يوه برخه کې ځای ورکړل شوې دی، نور کوم ځانګړی کتاب په پښتو ژبه او نورو ګاونډيو ژبو کې نشته، همدا راز امنيتي تدابيرو ځينې بحثونه د افغانستان د جزا کوډ په برخه کې د امنيتي تدابيرو اړونده مادو کې او د جزا کوډ په شرحو کې پرې بحث شوی چې ما په پښتو ژبه او په دري ژبه دوه شرحې وموندلې،او په دې مونوګراف کې مې ترينه استفاده وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

موضوع	مخ

ډالۍ .... آ

خلاصه.. ب

مننليک.. ج

تقريظ .... د

سريزه 1

دموضوع ستونزه.. 2

دموضوع اهميت: 2

دڅېړنې تګلاره 2

دڅېړنې پوښتنه.. 2

د څېړنې حدود 2

پخوانيوڅېړنو ته کتنه.. 3

لومړی فصل

عموميات

لومړی مبحث:د امنيتي تدابيرو پېژندنه.. 1

لومړی مطلب:لغوي پېژندنه.. 1

دوهم مطب:اصطلاحي پېژندنه:.. 1

دويم مبحث:د قوانينو يادونه.. 2

دريم مبحث:د امنيتي تدابيرو تاريخ 4

لومړی مطلب: د اسلام په تاريخ کې 4

دويم مبحث غير اسلامي هيوادونو کې د امنيتي تدابيرو تاريخ.. 6

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم مبحث:د جزا ګانو او امنيتي تدابير فرقونه......6
پنځم مبحث:د جزا ګانو او امنيتي تدابيرو ترمنځ مشباهتونه......7
شپږم مبحث:د امنيتي تدابيرو اړوند یوه نقطه......8
اووم مبحث:د امنيتي تدابيرو ډولونه......9
اتم مبحث:د امنيتي تدابيرو اهميت......9
نهم مبحث:د امنيتي تدابيرو نافذيدل......11

دويم فصل

لومړی مبحث:د امنيتي تدابيرو د خصوصياتو پيژندنه

دويم مبحث:لومړی ځانګړتيا......14
دريم مبحث:دويم خصوصيت......16
څلورم مبحث:د امنيتي تدابيرو درېيم خصوصيت......17
پنځم مبحث:د امنيتي تدابيرو څلورم خصوصيت......19
د امنيتي تدابيرو ځانګړتياوې د جزا کوډ له نظره......19
پايله......26
وړانديزونه......27
مأخذونه......27

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

عمومیات

په دې فصل کې به دامنیتي تدابیرو اړوند ځینې مقدماتې او مهمو مسایلو باندې رڼا واچول شي انشالله.

لومړی مبحث:د امنیتي تدابیرو پېژندنه

دامنیتی تدابیرو دپیژندلو لپاره به یې په لغوي او بیا به یې په اصطلاحي لحاظ وپیژنو.

لومړی مطلب:لغوي پېژندنه

امنیتي تدابیر له دوو کلمو څخه جوړ دي چې مونږ دواړه کلمې بیلې بیلې معنا کوو:

الف: تامین عربي کلمه ده چې د ساتنې او حفاظت کولو او د تړون په معنا ده. [1]

ب: تدابیر د اندازه کولواو د برید کولو په معناه ده.[2]

دا چې د یو څیز لغوي څېړنه د هغه څیز معنا نه افاده کوي، نو له همدې امله لغوي څېړنه د یو علم د نوم مکمل وضاحت نه ورکوي، نو ځکه اصطلاحي تعریف د هر علم لپاره اړین دی چې د هغه علم ټول اړخونه په اصطلاحي تعریف کې روښانه کېدای شي.

دوهم مطب:اصطلاحي پېژندنه:

امنیتي تدابیر د افغانستان دجزا کوډ له نظره چې په 184 ماده کې تعریف شوې په لاندې ډول ده:

امنیتي تدابیرونه له هغه اقداماتو څخه عبارت دي چې د ذیصلاح محکمې لخوا د تورن یا محکوم د تربیت یا صلاح، له ټولنیز ژوندانه سره د هغه د بیا انطباق د تورن یا محکوم د خطرناک والي حالت په پام سره د جرم د پیښېدو او تکرار څخه د مخنیوي لپاره نیول کېږي او په فیصله کې ذکر کېږی.[3]

---

[1] . پوهاند احمد گل واثق، درانی . (1398ل). د افغانستان د جزا کوډ تحلیل، یار خپرندویه ټولنه.

2 . ورانديني مرجع.

3 . د افغانستان اسلامي جمهوري دولت د جزا کوډ (1396) رسمي جریده 184 ماده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان ملغا شوي جزا قانون چې په 1355 کال کې نافذ شوې ؤ، د امنيتي تدابيرو په اړه کوم مشخص تعريف نه ؤ شوې، بلکې په دويم فصل کې ورته اشاره شوې وه، چې د امنيتي تدابيرو ډولونه او اړوند ځينې نور مسايل په کې ذکر شوي ؤ، خو کوم مشخص تعريف يې ورته نه وو کړې.[4]

همدارنګه پوهاند حفيظ الله دانش په خپل کتاب (جزا پېژندنه) کې په دويم فصل کې لاندې تعريف کړی دی:

امنيتي تدبيرونه د اجتماعي عکس العملونو يو ډول دی چې د جزاګانو بر عکس د اخلاقي او تنبيهي موخو درلودونکي نه دي، بلکې يوازې اصلاحي موخه او د ټولنې څخه د دفاع او حمايت موخه تعقيبوي، چې ټولو مسؤولو او غيرې مسؤولو مجرمينو باندې چې خطرناک او وخيم حالت ولري تطبيق کېږي.[5]

دا هغه تعريفونه ؤ چې د امنيتي تدابيرو ته وړاندې شوې ؤ، چې همدومره پېژندنه به اکتفا وکړي.

د امنيتي تدابيرو نومونه

امنيتي تدابير مختلف نومونه لري چې په هر ځای کې ترينه په مختلفو نومونو استفاده کېږي، لکه: پښتو کې ورته امنيتي تدابير، دري کې ورته تدابير امنيتي، انګليسي کې ورته Security measures اردو کې ورته حفاظتی اقدامات او عربي کې ورته تدابير أمنية ويل کېږي.

مطلب که هر ځای کې مو له دې لغتونو څخه هر يو لغت مخې ته راغی نو، دا ټول د امينتي تدابيرو معنا ورکوي.

دويم مبحث:د قو انينو يادونه

امنيتي تدابيرو يادونه يوازې په جزائي قوانينو کې کېږی، ځکه امنيتي تدابير په خپله اجتماعي عکس العملونه يو ډول دي، نو ځکه يوازې جزاء ترېنه يادونه کوي، په دې اړه د افغانستان پخواني جزا قانون هم له 121 مادې څخه تر 140 مادې پورې احکام ذکر کړي ؤ، يعنې د افغانستان د جزا قانون ټول 523 مادې ؤ، چې له دې جملې

4 . د جزا قانون (1355) رسمي جريده، دويم فصل.

5 . پوهاند حفيظ الله دانش. (1399). جزا پېژندنه، درېيم چاپ، جلال آباد: مسلم خپرندويه ټولنه، مخ 61.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه 19 مادې امنيتي تدابيرو ته وقف شوې وې، يوه يادونه بايد وکړو چې د افغانستان د 1355 لمريز کال د جزا قانون په 1396 کال کې د جزا کوډ د نافذېدو سره ملغا اعلان شو، دلته مونږ ترېنه يوازې يادونه کوو[6]:

همدارنګه د افغانستان د وروستي جزا کوډ چې په 1396 کا لک ېنافذ شوې دی له 184 مادې څخه تر 206 مادې امنيتي تدابيرو ته وقف شوې دی، چې په لنډه توګه يې وايو، نو جزا کوډ ټولې 916 مادې لري چې له جملې يې 22 مادې امنيتي تدابيرو ته بيلې شوي دي. هېره دې نه وي چې اوسمهال دواړه قوانين غير نافذ دي، ځکه د جمهوريت د سقوط څخه وروسته ټول قوانين لغوه دي، او اوس مهال د اسلامي امارت د دويم ځل واکمنۍ لومړی کال دی چې تر دې دمه د جزا اړوند مشخص قانون نشته بلکې محکمې په ډيرو کمو امواردو کې فيصله کوي هغه هم د حنفي فقهې په رڼا کې، اميد لرو چې ډير د جزا اړوند يو ماډرن قانون نافذ شي.

ترڅو د محاکمو د پراګنده فيصلو مخه ونيول شي، او عدالت په سم ډول پلي شي، ځکه حنفي فقهه ډير پخوا تدوين شوې ده، او اوس زمانه بدله ده، کوم مسائل چې اوس پېښيږي هغه پخوا نه ؤ، که هر څومره نړۍ پرمختګ کوي، نو بايد قوانين هم ورسره ماډرن شي، او دغه ځانګړتيا يوازې په اسلام کې ده چې د هرې زمان او سيمې سره په کامل مشکل سره منطبق دی، د اجتهاد دروازه اسلام د همدې لپاره خلاصه پريښې ده چې هر وخت نويو مسايلو ته اړتيا پيدا شي، نو دغه نوي مسايلو ته د اسلام د اصولو په رڼا کې نوي احکام مستنبط شي، اګر که حنفي فقهه په اوس وخت کې ډيرې مظبوطې فتواوې، سرچې، او فقهې ليکل شوي دي، خو هغه د ټول عالم اسلام لپاره ليکل شوي دي، ځانګړي هېواد لپاره مشخص نه دي ليکل شوي، نو پکار ده چې د حنفي فقهې د مشهورو اثارو لکه: هدايه، ردالمختار، کنز الدقايق زنجاني، المبسوط، د نورو معترو اثارو څخه په قياس د افغانستان لپاره مختلف قوانين جوړ شي، ترڅو د نوي مادې له چټکو پرمختګونو سره يو ځای مل پاتې شو.

---

[6] دډيرو معلوماتو لپاره کولای شئ چې دګوګل سرچ انجن ته مراجعه وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم مبحث:د امنيتي تدابيرو تاريخ

مسلک او هر علم يو لړ پړاووه لري، په مخکې هر کله چې له دغه پړاوونو را تېر شي بيا د پوخوالي مرحلېته رسېږي، همداسې امنيتي تدابيرو چې نن سبا داسې په اسانه د کتاب په څو محدودو ورقو کې زده کولای شو، نو دې ډېر پړاوونه وهلي دي بلاخره د کتاب پاڼو ته راختلي دي، نو مونږ به هم د امنيتي تدابيرو چې د اجتماعي عکس العملونو يو ډول دی په دوو پړاوونو کې وڅېړو، لومړی به يې د اسلام په تاريخ کې او بيا د تاريخ اسلام څخه غير مطالعه کړو.

لومړی مطلب: د اسلام په تاريخ کې

اسلام يو دين دی په ادم عليه السلام پيل او پر رسول الله A باندې پای مومي، د دغه دين د تکميل لپاره الله Ψ په مختلفو ژبو، قومونو، وطنونو (هېوادونو) او نومونو باندې خپل استازی د پيغمبرانو تر نوم لاندې د نړۍ هر قوم ته د هماغه قوم په ژبه رالېږلي دي، نو که مونږ د اسلام خبره کوو، نو د اسلام څخه يوازې د رسول الله A امت مرا دنه دی بلکې د آدم υ څخه تر رسول الله A پورې چې څومره پيغمبران راغلي ټولو ته اسلام وايي، او دې ټولو پيغمبرانو د يو هدف لپاره کار کاوه چې هغه د الله عبادت او اطاعت دی.

پههر حال اسلام کې که د جزا ګانو خبره و کړو، نو روښانه تاريخ لري د آدم υ د لومړۍ سهوې، جزا له جنت څخه راويستل ؤ، يعنې که آدم υ په جنت کې د غنمو بوټي ته لاس نه و ای وروړی نو هيڅکله به له جنت څخه نه وای ويستل شوی، نو د سهوې جزا د آدم υ او ميرمنې ته يې ورکړل شوه، که له دې مخکې نظر واچوو، نو شيطان د الله د حکم څخه نافرماني وکړه، او جزا يې ملعون ګرځېدل او د ملايکې د استازي څخه د الله د دښمن لقب يې وګټل.

راځو د جزا ګانو برخه ته، چې ډېر عميق پکې نه خو را به شو امنيتي تدابيرو ته چې اسلام کې يې مخينه وګورو:

اسلام ولی ښځې په حجاب مکلفې ګرځولي دي، او کورونو کې يې د ناستې امر ورته کړې؟ د دې وجه همدا ده چې که چېرې ښځې لوڅ مخ وګرځي، نو ټولنه به د زنا د هڅو حيثيت غوره کړي، نسب به ورک شي، د خپلوۍ اړيکې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختمې شي او ټولنه به د وحشي ځنګل شکل غوره کړي، دا چې د دغه پورته امراضو مخه ونیول شي، نو د جرم د پیل څخه مخکې اسلام هغه عوامل له منځه وړي، چې هغه عوړامل د جرایمو د سوق لامل ګرځي، یعنې که امنیتي تدابیر وګورو ځینې وخت د جرم څخه مخکې په یو شخص لکه ماشوم د ار لاحلوا ته وړل، چې د جرم آثار پکې وموندل شي، یعنې دلته ماشوم جرم نه دی کړی بلکې اثار او علامات داسې ښکاري چې دابه جرم کوي، نو ماشوم یو محفوظ ځای ته وړل او دلته تربیه ورکول کېږي، دې عامل ته اسلم پوره ۱۴۰۰ کاله پخوړا حل لار راویستې او همدغه لړۍ چې ښځې باید حجاب مراعت کړي، که حجاب مراعت نه شي، که هر څومره یو انسان سپېڅلې وي، او د دنیا ټول علوم له ده سره وي، او بیا هم دا انسان لوڅ مخ او یا بې حجابه زنا ته وګوري، نو یقیني یم چې په سلو کې د ۸۰ فیصده انساناو به ښوئېږي، او کار به ترېنه ورانیږي، نو همدغه امنیتي تدبیر دی چې اسلام مخکې د جرم د وقوع څخه نیولي، ترڅو جرم پېښ نه شي.

دا د اسلام یو کوچنی مثال دی، که بل مثال وګورو که یو مسلمان ماشوم غلا وکړي، نو د اسلام له نظره په ده غلا حد نه تطبیقېږي، بلکې دې ته به تعزیر ورکول کېږي، چې هغه د قاضي واک دی، چې حالاتو ته ډول غوښتنه کله، هماغسې تعزیر به ورکول کېږي، نو دلته تاسو ولېده چې په لومړي مثال یې یو تدبیر مخکې د جرم څخه او دویم مثال کې بل تدبیر وروسته د جرم څخه ونیول شول، نو همدغه امنیتي تدابیر دي، چې اسلم په نظر کې نیولي دي، که تاسو د دې مونوګراف مطالعه دقیقه کړې وي نو په لومړي سر کې به مو لوستي وي چې د جرم د پېښېدو څخه مخکې او د تکرار د مخنیوي په خاطر نیول کېږي، د جزا کوډ له نظره خو دلته مو د اسلام له نظره دوه مثاله ولېدل چې جزا ګانې نه وي، خو د جزاګانو څخه مخکې پرې تطبیق شو، نو دا د اسلام له نظره د امنیتي تدابیر و لنډه تاریخچه وه.

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت جزا کوډ(۱۳۹۶) رسمي جریده ۱۸۴ ماده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم مبحث غیر اسلامي هیوادونو کې د امنیتي تدابیرو تاریخ

غرب تر ۱۷ پیړۍ پورې ځنګلي ژوند کاوه، دوی دومره د عقل څخه خلاص و، چې تر نولسمې پیړۍ پورې یې د ښځې په انسانیت شکمن ؤ، چې آیا ښځه انسان دی او که کوم بل مخلوق؟ دوی جرم او د جرم د مخنیوي لپاره تدبیر نه پیژندل، کلیساګانو کې د پاپانو لخوا د خپتې څخه قواعد جوړ کړي ؤ او د دین جامه یې ور اغوستې وه، په ټولنیز ژوند کې فیوډالان په غریبو حکومت کاوه، انسان به یې د خرو په څیر کارول نه د جایداد خاوندان ؤ او نه د ارادې، بس تر دغه وخته پورې د غرب دغه حال ؤ بلاخره په اولسمه او له دې وروسته پیړیو دې د سیزار بېکاریا په شمول ، یو شمیر عالمان را پورته کیږي او جزا خلکو ته پیژني، وروسته دوی د فرانسې د انقلاب څخه یو څه خوبولي کېږي، او ورو ورو لږ بیداریږي، او بلاخره دوی جرم پیژني او جزاګانې ورته ټاکي، او جزا ګانې له خپل سریو څخه د قانون تر حاشیو را رسوي، له دې څخه وروسته دوی قوانین جوړوي او د جرم د وقوع څخه مخکې او وروسته تدابیر پیژني، نو دغه دغرب حال ؤ، او دا د امنیتي تدابیرو لنډ تاریخ ؤ.

د ډیرو معلوماتو لپاره د پوهاند حفیظ الله دانش د جزا د حقوقو د تاریه په نامه یو تدریسي کتاب دی، هغه درسره ولولئ انشاء الله سر به مو خلاص شي.

څلورم مبحث:د جزا ګانو او امنیتي تدابیر فرقونه

جزا ګانې او امنیتي تابیر دواړه د اجمتاعي عکس العملونو ډولونه دي، دا چې دا دواړه سره خپلو کې کوم توپیرونه لري، نو دا به په لاندې کرښو کې را خلاصه کړو.

جزا ګانې همېش په مسؤولو مجرمینو او امنیتي تدابیر ډیر کله په غیر مسؤولو مجرمینو او کله چې اړتیا شي په مسؤولو مجرمینو تطبیقېږي.

جزا ګانو کې د یو انسان حیات هم پای مومي لکه اعدام، خو بر عکس امنیتي تدابیرو کې هیڅکله د انسان ژوند له منځه نشي تلای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جزا ګانې باید د جرم د اثبات څخه وروسته تطبیق شي، خو امنیتي تدابیر کله کله د جرم د وقوع څخه مخکې هم تطبیقیدای شي.

امنیتي تدابیرو لپاره معین وخت نه دی ټاکل شوې، په داسې حال کې د مجرم شخصیت او وضعې ته په کتو پرې موده ټاکل کېږي، په داسې حال کې چې په جزاګانو کې په قانون کې صراحتاً د هرې جزا لپاره اقله اکثره موده معین شوې وي.

امنیتي تدابیر د وخت او حالاتو ته په کتو ممکن تجدیر نظر شي، یعنې دوباره پرې کتنه وشي، په داسې حال کې چې جزا ګانو کې به قطعي صورت تجدید نظر نشته، او ټولې هغه جزا ګانې چې حکم پرې شوې وي لازم الاجزا دي، مګر کله چې هغه ټاکل شوي شرایط پوره شي چې هغه استثنایي موارد دي، بیا د تجدید نظر غوښتنه پکې کېدای شي.

جزاګانو کې تحقیري خصوصیت چې په دې کې ویره، ترس او حتا کله کله د مجرم فزیکي شخصیت هم تر شکنجې لاندې کېږي، وجود لري، ولی برعکس په امنیتي تدابیرو کې دا یو هم شتون نلري، بلکې امنیتي تدابیر د رماني شکل لري.[7]

د ځای له پلوه: جزا ګانو معمولاً به مجسونو او توقیف خونو کې تطبیقېږي په داسې حال کې چې امنیتي تدابیر په روغتونونو،دار الاطفال، دارالایتام او نورو هغه ځایونو کې چې قاضي یې وغواړي لکه په خپل کور کې د بل چا کور کې هم تطبیقولای شي.

پنځم مبحث:د جزا ګانو او امنیتي تدابیرو ترمنځ مشباهتونه

وړاندې مو د جزا ګانو او د امنیتي تدابیرو ترمنځ په توپیرونو بحث وکړ، په دې برخه کې به د جزا ګانو او امنیتي تدابیرو ترمنځ په شباهتونو یآ هغه حالتونه چې دا دواړه پکې درته والی لري بحث وکړو:

---

7 . محمد افضل، ذاکر شرح کود جزا. (۱۳۹۸). جلد اول چاپ خانه سعید، مخونه ۳۳۵ – ۳۳۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکم د صدور له حیثه: جزا ګانې او امنیتي تدابیر چې هر کله په یو شخص باندې تطبیقېږي نو باید د محکمې په قطعي حکم باندې پرې تطبیق شي، یا په ساده ډول چې محکمه په دې حکم وکړي، پرته د محکمې له حکم څخه نه په یو شخص جز او نه پرې امنیتي تدابیر تطبیقیدای شي.

د اصلاحي هدف له حیثه: جزا ګانې چې په یو شخص باندې تطبیقېږي نو د نورو هدفونو سره سره یې یو هدف د مجرم اصلاح ده، چې همدا هدف په امنیتي تدابیرو کې هم وجود لري، یعنې په دواړو کې کوشش کېږي چې د مجرم شخصیت اصلاح شي.

د پورته شباهتونو بر سېره د جزا ګانو او امنیتي تدابیرو ترمنځ دوه مشترکې ځانګړتیاوې هم وجود لري، چې هغه د قانونمندۍ اصل او د قضاء مداخله، دا به دواړو کې حتمي ده چې وجود ولري، د جزا کوډ ۱۸۴ ماده په دې اړه صراحتاً یادونه کړې چې امنیتي تدابیر د صدور لپاره قضائي مقامات وضع کړي چې همدې ته د قانونمندۍ اصل ویل کېږي، چې هم په جزاګانو کې او هم په امنیتي تدابیرو کې شتون لري.[8]

شپږم مبحث:د امنیتي تدابیرو اړوند یوه نقطه

افغانستان کې تر اوسه پورې په جزائي برخه کې دوه مدون قوانین تصویب شوي چې یو دجزا قانون چې د داؤد خان په وخت کې په ۱۳۵۵ هـ . ش کې نافذ او بل د جزا کوډ چې په (۱۳۹۶) کال کې د افغانستان د وروستي ولسمشر محمد اشرف اغني په وخت کې نافذ شوی په دې دواړو کې د امنیتي تدابیرو اړونده مادې شته، اګر که اوسنیو حالاتو کې دواړه ملغا دي، خو بیا دافغانستان د۱۳۵۵ کال جزا قانون امنیتي تدابیرو ته امنیتي تدابیرونه او د افغانستان د ۱۳۹۶ کال جزا کوډ ورته تأمیني تدبیرونه ویلي دي، یعنې اګر که دواړه مترادف الفاظ دي، خو بیا هم بېلابېل نومونه ورته دواړو قوانینو استعمال کړي دي، چې دې ټکي ته مو باید توجو وي.

8 . محمد افضل، ذاکر شرح کود جزا (۱۳۹۸ هـ.ش). جلد اول چاپ خانه سیعد، مخ ۵۳۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم مبحث:د امنيتي تدابيرو ډولونه

د افغانستان وروستي جزا کود امنيتي تدابير په څلور ډولونو ويشلي دي چې په لاندې ډول دي: چې د جزا کوډ ۱۸۶ مادې ورته اشاره کړې ده.

د آزادۍ سلبوونکي امنيتي تدبيرونه: د ۱۸۷ مادې څخه تر ۱۹۲ مادې پورې.

د آزادۍ تحديدونکي امنيتي تدبيرونه: د ۱۹۷ مادې څخه تر ۲۰۲ مادې پورې.

د حقوقو سلبوونکي امنيتي تدبيرونه: د ۱۹۷ مادې څخه تر ۲۰۲ مادې پورې.

مالي او اقتصادي امنيتي تدبيرونه: د ۲۰۳ مادې څخه تر ۲۰۶ مادې پورې.

د دې ټولو پهّ هکله جزا کوډ تفصيلي بحث کړې دی، دلته يې اړونده حالات موږ نه شو بيانولای، ځکه د دې پوره تفصيل به د دې مونوګراف د حوصيلې څخه پورته خبره وي، ځکه دا هر ډول جلا جلا حالت او احوال لري، نو ځکه موږ يوازې په نومونو کې اکتفا کوو، او ډير اوږد بحث په کې نه کوو لوستونکي کولای شي د دې د هر ډول سره دجزا کوډ مادې ليکل شوي دي هملته دې مراجعه وکړي، ترڅو پرې په مکمل ډول پوه شي.[9]

اتم مبحث:د امنيتي تدابيرو اهميت

پرته له شکه چې د اجتماعي عکس العملونو په برخه کې د امنيتي تدابير ډير بارز رول لري، ممکن د امنيتي تدابيرو نوم چې عام خلک واوري برداشت به يې دا وي چې چېرته پوليس د امنيت لپاره تلاشي کوي او اقدامات ورته نيسي، خو بالعکس که چېرته يو حقوقپوه ته دا نوم واخستل شي، نو هغه به يې په ارزښت پوه شي، هغه د پښتو ژبې متل دی چې د زرو په قدر په زرګر ښه پوهېږي، په هر حال په لاندې څو شمارو کې به د امنيتي تدابيرو اهميت را خلاصه کړو.

که چېرې امنيتي تدابير نه وای نو نيم جرمونه به پرته له جزا پاتې کېده، ځکه لوي، مجرمينو به ماشومان د جرم لپاره لېږل کله چې ماشومان د پوليسو لخوا نيول کېده نو دا چې ماشومان د جزائي دعوې لپاره په شرايطو پوره نه

9 . د افغانستان اسلامي جمهوريت د جزا کوډ (۱۳۹۶) کال د عدلې وزارت نشراتي ارګان، د ۱۸۶ څخه تر ۲۰۶ مادو پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، او دعوی پرې نه شي اقامه کېدای، نو په دې کار سره به ماشومان خوشي کېدل، او له دې خلا څخه په لویو مجرمینو سوء استفاده کوله، نو دا چې امنیتي تدابیر په ماشومانو هم تطبیقیدای شي، نو ماشومان هم د مسؤولیت په دایره کې ونښتل، او څه نا څه عواقب د خپل عمل څخه ګوري، نو ځکه امنیتي تدابیر دلته ډېر ستر رول لري، که امنیتي تدابیر نه وئ نو دلته به ډیره ستره خلا موجود وه.

ځینې وخت جزا ګانې د یو چا شخصیت نشي اصلاح کولای، اړتیاوې چې شخص داسې ځای ته ولېږل شي چې هلته د هغه شخصیت نه بلکې صحت تر تداوی لاندې ونیول شي، لکه فرضاً: یو نشه ئي د جرم مرتکب شي، نو که دا نشه یي موږ عمر قید هم کړو، نو په ټول عمر کې دده شخصیت نه جوړیږي، ځکه هغه نشه یي دی، خو ولی برعکس که همدا نشه یي موږ یو کال په یو روغتون کې بستر کړو او تداوي یې وکړو، نو په یو کال کې د ده شخصیت جوړیدای شي یعنې د دې نشه لپاره عمر قید دومره مؤثر نه دی لکه یوکال معالجه چې دا د امنیتي تدابیرو پورې اهمیت څرګندوي.

د جزا دایره یوازې په مسؤلو مجرمینو باندې راڅرخي، په داسې حال کې چې په ټولنه کې یوازې مسؤول مجرمین ژوند نه کوي، کله که ماشومان، لیونیان، شیخ فاني بوډاګان او نور فاقد الاهلیت اشخاص جرمونه وکړي، نو د دوی لپاره خو جزا ګانې نشته، نو آیا دلته به اوس دوی آزاد پرېښودل کېږي؟ نه! د دې خلا د ډکولو لپاره امنیتي تدابیر دي، چې نه ترینه ماشوم خلاصېږي، نه ترینه لیوني او نه ترېنه بل څوک بلکې په ټولو خلکو امنیتي تدابیر تطبیقیدای شي، چې دا کار د جزاګانو د وس نه دی، نو دا هم د امنیتي تدابیرو ستر اهمیت دی.

ځینې وخت مسؤل مجرمین چې جزا ګانې پرې تطبیقیږي، هغه هم اړتیا لري چې امنیتي تدابیر پرې تطبیق شي، او پرته له دې شخصیت نه اصلاح کېږي لکه یو ځوان د غلا جرم کوي، دا غلا دې ځوان د بېکارۍ له امله کړې ده، اوس که په دې باندې حبس روان وي، که د حبس په جریان کې دې ته یو کسب وښودل شي، او مسلکي شي نو دا ځوان به تر ابده پورې بیا جرم ونکړي ځکه د مسلک خاوند شو، نو دلته اړتیاوې لیدل کېږي چې په دې ځوان دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

امنيتي تدابير تطبيق شي ترڅو هم د بيکارۍ څخه خلاص شي او هم د کار خاوند شي، چې دا کار يوازې امنيتي تدابير کولای شي، دا کار د جزاګانو وس نه دی.

که موږ د جزا ګانو مؤثريت او د امنيتي تدابيرو مؤثريت وګورو نو څرګنده به شي چې د امنيتي تدابيرو مؤثريت ډير دی، ځکه جزا ګانې يوازې دا کار کوي چې د مجرم څخه د جرم انتقام واخلي، لکه، اعدام، حبس يا نورې جزاګانې دا يوازې انتقامي بڼه لري چې د مجرم په شخصيت کوم خاص اثر نه لري، ولې بر عکس امنيتي تدابير ډېر مؤثر دي ځکه هغه درماني او معالوجوي شکل لري، انتقام پکې وجود نه لري، هڅه کېږي ترڅو پکې د مجرم اساسي ستونزه حل شي لکه د کار د نشتون له امله هغه کسب ور وښودل يا نور، کله چې په جزائي برخه کې فرضاً د حبس څخه خوشې شو، نو جزا يا د جرم اغېزې همدلته ختم شو، خو ولې کله چې په يو چا امنيتي تدابير تطبيق شي، نو د امنيتي تدابيرو د خلاصېدو څخه وروسته د هغه نتيجه مرتب کېږي چې د يو شخص معالجه کېږي يا د کسب خاوند کېږي، نو مؤثر والي يوازې امنيتي تدابير لري، او دا کار بيا هيڅکله جزا ګانې نشي کولای.

دا او دېته ورته نور عوامل دي چې د امنيتي تدابيرو اهميت موږ ته را څرګندوي، چې څومره اهميت لري، نو د دې دلايلو په بنا ويلای شو چې امنيتي تدابير او جزا ګانې دواړه د ټولنې لپاره ضروري دي، يوازې په جزاګانو ټولنه هيڅ کله نشي اصلاح کېدای، ترڅو چې ورسره امنيتي تدابير نه وي.

نهم مبحث:د امنيتي تدابيرو نافذيدل

د امنيتي تدابيرو د نافذيدو په اړه د افغانستان د پخواني جزا کوډ ۱۸۵ ماده دوه حالاته پيشبيني کړي او دريم يې د امنيتي تدابيرو د صدور ځای وړاندې کړی، د پخواني جزا کوډ ۱۸۵ ماده داسې صرحت لري:

اوله فقره: محکمه هغه وخت د دې قانون په پيشبيني شويو تاميني تدبيرونو حکم کوي چې ثابته شي محکوم عليه د داسې عمل مرتکب شوی وي چې د قانون په حکم جرم پېژندل شوی وي او د تورن يا محکوم حالت، د ټولنې ګټو او مصالحو ته خطر وګڼل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه فقره: د تورن یا محکوم حالت هغه د ټولنې ګټو او مصالحو پر خلاف ګڼل کېږي، چې په حال او تیر (ګذشته) کې د هغه روېې څخه او یا د جرم د ارتکاب له حالاتو او علتونو څخه د جرم دواقع کېدو قوي احتمال متصور وي.

دا دوه حالاته د پخواني جزا کوډ له مخې د امنيتي تدابیرو د نافذیدو حالتونه دي، او همدا راز د همدې ۱۸۵ مادې درېیمه فقره بیا امنيتي تدابیر یوازې د محکمې تر حکم پورې منحصر کوي لکه درېیمه فقره وايي:

(محکمه مکلفه ده چې یوازې د دې قانون په پیشبیني شوو حالاتو او شرایطو کې په تاميني تدبیرونه حکم وکړي.[10]

په دې فقره کې د امنيتي تدابیرو لپاره دوه شرایط کېښودل شو، لومړی باید قانون پیشبیني کړی وي، او دویم د محکمې په حکم، چې پرته له دې د وو شرایطو څخه په هیڅ ډول امنيتي تدابیر نشي تطبیقیدلای، یعنې په خلص ډول یې که ووایو، نو یوازې محکمه کولای شي چې په امنيتي تدابیرو حکم وکړي او بس، بل څوک نشي کولای چې چانه امنيتي تدابیر ورکړي، چې دا ځانګړتیا به جزا ګانو کې هم وجود لري او د همدغه علت له مخې جزا ګانې او امنيتي تدبیر سره مشابهت لري.[11]

10 . د افغانستان اسلامي جمهوري دولت جزا کوډ (۱۳۹۶) رسمي جریده ۱۲۶ ګڼه ۱۸۵ ماده.

11 . محمد افضل، ذاکر، شرح کود جزا (۱۳۹۸) جلد اول چاپ خانه سعید صفحه ۵۴۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فصل

په دې فصل کې به که د الله رضا وه نو دامنيتي تدابيرو په ځانګړتياوو مفصل او پراخ بحثونه وکړو.

لومړی مبحث:د امنيتي تدابيرو د خصوصياتو پیژندنه

په وړاندې بحثونو کې مو د امنيتي تدابيرو اړوند په مقدماتي مسايلو پراخه بحثونه وکړه، دا چې زموږ د مونوګراف اصلي موضوع د امنيتي تدابير د خصوصياتو څېړنه ده، نو اړتيا لېدل کېده چې بايد مخکې د موضوع څخه په هغه مسايلو بحث وشي، چې موضوع ته لاره هواروي، يعنې که چېرې مو امنيتي تدابير نه وای پېژندلای، نو که چېرته چا دا مونوګراف وروسته د چاپ څخه خلاص کړ، او مستقيماً يې د امنيتي تدابيرو په خصوصياتو سترګې ولګېږي، نو هغه به په يقيني ډول ګنګس کېده، چې دا امنيتي تدابير پېژندل شوې نه دي، مفهوم په کې واضح شوې نه دی، اهداف او نور مسايل يې نشته او مستقيماً يې د خصوصياتو بحث پېل شوی، نو دا کار د موضوع په پوره څېړه باندې، د انسان شک پيدا کوي او دا يقين پيدا کوي چې ګوا کې د دې مونوګراف ليکوونکي ځان د موضوع څخه خلاص کړی او اخوا ديخوا يې د موضوع څخه ځآن ايستلی دی، په هر حال دا چې تسل مو وشو او د اصلي موضوع ته د راتګ څخه مخکې په مقدماتي بحثونو باندې مو سر خلاص شو، نو اوس به خپلې موضوع ته راشو، چې همدا برخه زموږ د مونوګراف محتوا ده.

چې خصوصيات سم وپېژنو نو لومړی به يې په عنواني شکل وليکو، او بيا به په ، عنوانو باندې جلا جلا څېړنه و کړو.

امنيتي تدابيرو خصوصيات د افغانستان د حقوقي برخې تر ټولو پياوړي استاد چې په حقوقي برخه کې په افغانستان کې له ده بل متخصص او قوي سټه نشته يوهاند حفيظ الله دانش په خپل درسي کتاب جزا پېژندنه (چې دا کتاب د افغنستان په ټولو دولتي او خصوصي پوهنتونو کې تدريسېږي) د امنيتي تداپيرو خصوصيات يې په څلور ډولوونو ويشلي دي چې په لاندې ډوي دي.[12]

---

[12] . حفيظ الله، دانش . (1399). جزا پېژندنه، دريم چاپ، جلال آباد: مسلم خپرندويه ټولنه مخ ۷۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د امنيتي تدابيرو نه مشقتي خصوصيت.

2. د امنيتي تدبيرونو نه تحقيري خصوصيت.

3. د امنيتي تدبيرونو د غير معينوالي خصوصيت.

4. او د امنيتي تدبيرونو د تغير او بيا كتنې وړوالي خصوصيت.[13]

پوهاند حفيظ الله دانش د امنيتي تدابيرو خصوصيات په همدغه څلورو کرښو کې راټول کړي دي، نو دا چې زموږ سويه د پوهاند صيب په مقابل کې ډېره ښکته ده، نو موږ هم مبجوراً د پوهاند صيب په پل باندې پل ږدو، او د هغه د نظر مطابق د امنيتي تدابيرو خصوصيات چې همدا څلور يې ذکر کړي دي، په همدې څلورو بحث کوو، او نوره موضوع راټولو، که په اخره کې بيا څه ملاحظات مو درلوده، نو دضميمې په شکل ترې په يو جلا عنوان کې ذکر کوو، اوس به د امنيتي تدابيرو په دې هر خصوصيت باندې جلال جلا بحث وکړ، ترڅو موضوع په مکمل ډول روښانه شي.

دويم مبحث:لومړی څانگړتيا

د امنيتي تدابيرو نه مشقتي خصوصيت

له دې خصوصيت څخه هدف دا دی چې امنيتي تدابير مشقت، زجر او تکليف نه لري، بلکې درماني شکل لري، مشقتي خصوصيت بيا به جزا گانو کې موجود وي، يعنې ټولې جزا گانې مشقت لري لکه د تحقيق په مرحله کې ممکن د پوليسو لخوا ووهل شي، يا د حبس په موده کې پرې جبري کارونه وشي، او يا هم نور هغه کارونه چې هغه مجرم ته اذيت رسوي، خو اما امنيتي تدابيرو کې بيا مشقت نشته شخص تکاليف نه گالي بلکې شخص ته درماني شکل لري، د شخص عمر ته په پام پرې تطيقبېږي لکه په ماشوم چې يو ولې ته ورکول کېږي ترڅو کور کې يې نظارت وشي، همدارنگه هغه کس چې د غلا د جرم مرتکب گرځي جزا پرې تطبيقيږي، خو د جزا ترڅنگ پرې

[13] . پوهاند حفيظ الله، دانش، (1399). جزا پېژندنه، دريم چاپ، جلال آباد: مسلم خپرندويه ټولنه، مخونه، 70 – 74.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امنيتي تدابير هم تطبيقېږي لکه د حبس په جريان کې ورته جبري کسب کسب ور ښودل کېږي، په کسب کې د شخص شخصيت اصلاح کېږي

او هم د شخص راتلونکی جوړيږي، کله چې يو شخص کارو بار خاوند شي بيا هيڅکله غلا نه کوي، نو همدا کسب يادول کوم مشقت نه دی بلکې د شخص درملنه ده چې د غلا څخه کېږي، يو سوال دا پيدا کېږي چې ولې امنيتي تدابير مشقت نه لري؟ د دې ځواب دا دی چې هر کله چې جزا څومره سخته وي، هماغومره بد عواقب هم له ځآن سره لري، په دې کار سره مجرم نور هم په عقديي کېږي، او کوشش کوي چې د خپلو وهلو او شکنجو انتقام بېرته د دولت څخه واخلی، د جرم څخه پخوا به يې چې يو جرم کول په دې کار سره کوشش کوي په هر ډول چې کېږي خپل انتقام واخلي، په ټولنه کې له هيڅ راز جرم څخه صرفه نکوي، او شخص په لوی مجرم بدلېږي، چې ټول واقب د جرا ګانو دسختوالي او مشقت نتيجه ده، هر کله که دا جزا نرمه وای نو د مجرم څخه دومره په لويه کچه مجرم هيڅکله نه جوړيده، او اړتيا ليدل کيږي چې شخص په داسې شکل سره جزا ګانې ويني چې جزا هم پرې تطبيق شي او اصلاح يې هم وشي، چې به دې کا رسره ټولنه د جرمونو څخه پاکېږي نو ځکه امنيتي تدابير مشقت نه لري چې هغه څه اذيت ولري، انتقام را پاروي، او هغه څه چې درملنې په شکل تطبقېږي په نتيجه به يې دايمي او حتمي ده.

نو د امنيتي تدابيرو نه مشتقي هدف معنا دا شوه چې په امنيتي تدابيرو کې مشقت اذيت شخص او نور هغه مسايل نشته چې انتقام را وپاروي.

که څه هم چې امنيتي تدبيرونه مشقت نه لري خو بيا هم يوه کمه اندازه مشقت خامخا لري هغه دا چې امنيتي تدابير جبري بڼه لري، هر کله چې يو عمل په يو چا په زوره ترسره کېږي نو دا په خپله مشقت دی، که څه هم په په ډيره کمه اندازه اذيت به ولري، خو پرته له دې بله لار نشته، که يو شخص بلکل ازاد پرېښودل شي، نو په دې کا رسره هغه هيڅکله نه اصلاح کېږي، او بايد چې لږ څه مشقت هم شخص ووينې چې د خپل عمل انجام وګوري، ځکه شخص جرم کړی، او څوک چې جرم وکړي، نو بايد سختې هم ووينې، سختي هم بايد په داسې اندازه وي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شخص د انتقام د پاريدنې سبب ونه ګرځي، نو ثابته شوه چې امنيتي تدابير په خپل ذات کې لږ څه مشقت هم لري.

دريم مبحث:دويم خصوصيت

د امنيتي تدابيرو نه تحقيري خصوصيت

د امنيتي تدابيرو دويم خصوصيت يا ځانګړتيا بيا هم د جزاګانو برعکس ده، چې هغه د امنيتي تدابيرو د عدم تحقير خصوصيت دی، يعنې تحقير، سپکوالی يا هم هغه څه چې په امنيتي تدابيرو کې نشته هغه کې دې مجرم د سپکوالي احساس وکړي، يا دې جامعه ورته په سپکه سترګه وګوري، معمولاً جزاګانې ټولې مجرم ته تحقيري شکل لري، يعنې مجرم ته ځان د ټولنې د نورو خلکو پر خلاف کم او سپک ښکاري، لکه د حبس جزا که د مثال په شکل ونيسو، هر کله چې په يو شخص باندې حبس عملي کېږي نو دا شخص د ټولنې له عينکو څخه سپک مقايسه کېږي، يعنې د بندي خطاب ورته کېږي، د هغه اولادونو ته د پلار د اعمالو له کبله په ښه نظر نه کتل کېږی، بندي سړي ته په ټولنه کې څوک قرض هم نه ورکوي زکات، خيرات او نور صدقامت هم د نورو خلکو په نسبت خلک بندي سړي ته نه ورکوي، دا ټول هغه مسايل دي چې د يو شخص د تحقيروالي باعث ګرځي، او همدارنګه له دويمې زاوېې کله چې يو شخص بندي کېږي هغه ځان د ټولنې د نورو افرادو په نسبت کم محسوسوي، ځکه د بند په حالت کې که يو څوک مريض شي، خلک يې د مريضتيا څخه نه خبرېږي، څوک يې پوښتنې ته نه ورځي، اخترونو، ميلو او نورو خوشاليو کې څوک مبارکي ورته نه ورکوي، د خوشحاليو په پروګرامونو کې څوک ورسره مشوره نکوي، حتا تر دې پورې چې ديو بندي په کور کې څوک نږدې واده کوي، يا ښځه کوي يا هم څوک ښځه ورکوي نو له بندي څخه پکې څوک مشوره نه اخلي، نو دا هغه مسايل دي چې بندي ځان د نور خلکو په نسبت کم احساسوي او د حقارت حس وي، چې د جزا ګانو عواقب دي، ولې خوشبختانه په امنيتي تدابيرو کې بيا تحقيري خصوصيت په ډيره کمه اندازه لېدل کېږي، ځکه امنيتي تدابير يو څه تحقيري خصوصيت لري چې له دې څخه سترګې نشي پټېدای، چې دا هم د تطبيقوونکو اشخاصو له خوا رامنځته کېږي ولی په نظري لحاظ امنيتي تدابير تحقيري خصوصيت نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم مبحث:د امنيتي تدابيرو درېيم خصوصيت

د امنيتي تدابيرو غير معينوالي خصوصيت

جزا ګانې په قوانينو کې مخکې له مخکې حالتونو او وختونو تعين شوي وي او ټول څومره وخت او څېرته په يو مجرم باندې تطبيق شي؟ ولې برعکس امنيتي تدابير د پرنسيب له لحاظ نه دي تعين شوي، يعنې دا نه دي ويل شوي چې په دې شخص باندې په کومه اندازه او څېرته امنيتي تدابير تطبيق شي؟ چې دا په امنيتي تدابيرو کې نه دي واضح شوي، معين والى تعين يا اندازې ته وايي، د جزا ګانو په اړوند كه ووايو له مختلفو نګاه وو څخه تعين شوي لکه: د حبس د وخت له پلوه د افغانستان پخواني جزا کوډ په ۱۴۵ ماده کې حبس په لاندې ډولونو ويشلى دى:

1. قصير حبس: له درېيو مياشتو څخه تر يو کال پورې.
2. متوسط حبس: له يو کال څخه زيات تر پنځو کلونو پورې.
3. طويل حبس: له پنځو کلونو څخه زيات تر شپاړس کلونو پورې.
4. دويمه درجه دوام حبس: له ۱۶ کلونو څخه زيا تر ۲۰ کلونو پورې.
5. او لومړى درجه دوام حبس: له ۲۰ کلونو څخه زيات تر ۳۰ کلونو پورې.[14]

همدارنګه له نورو نګاو څخه هم طبقه بندي شوى لکه قباحتى، جنحوى او جنايتي، د جرم له نګاه څخه طبقه بندي شوى دى يعنې چې څومره د جرم اندازه لويه وي هماغومره يې جزا هم لويه وي، نو دا د جزاګانو بحث شو چې په قوانينو کې ورته هر څه معين شوي دي، خو اما برعکس امنيتي تدابير د پرنسيپ له لحاظه نه دي تعين شوي د دې حکمت دا دى چې د يوشخص د اصلاح اندازه نه ده معلومه چې په څومره وخت کې يوه نشه يي د نشې څخه عادي حالت ته را ګرځي يايو ماشوم څومره وخت کې اصلاح کېږي نو دهمدې امله تدابير نه دي معين شوي

[14]. د افغانستان اسلامي جمهوري دولت جزا کوډ .(۱۳۹۶). رسمي جريده مسلسل نمبر ۱۲۶۰ له ۱۳۷ مادو څخه تر ۱۴۶ مادو پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې د مجرم شخصيت ته به ګوري چې په هر حومره وخت کې د اصلاح وړ وي، نو هماغومره امنيتي تدابير پرې بايد تطبيق شي.

دا به پرنسيب کې دي چې بايد امنيتي تدابير غير معين وي خو ولې په عمل کې لېدل کېږي چې بيا هم امنيتي تدابير معين دی او اندازه يې واضح ده، لکه د افغانستان پخواني جزا کوډ تاميني تدبيرونه په څلورو ډولونو ويشلي دي، يعنې معلومه شوه چې معين کړي يې دي چې جزا کوډ ۱۸۶ ماده داسې صراحت لري: د تاميني تدبيرونه په لاندې توګه دي:

1. د ازادئ سلبوونکي تدبيرونه.
2. د ازادئ سلبوونکي تدبيرونه.
3. د ازادئ تحديدونکي تدبيرونه.
4. د حقوقو سلبوونکي تدبيرونه.
5. مالي او اقتصادي تدبيرونه.[15]

نو ثابته شوه چې امنيتي تدابير هم معين دي، په قوانينو کې او اندازه او اړوند ټول عواقب يې قوانينو ذکر کړي، نو دا چې ولې يې قوانينو اندازه تعين کړې؟ نو د دې ځواب پوهاند حفيظ الله دانش په خپل درسي کتاب کې د جزا پېژندنې کې د دې حکمت دا ښودلی چې د امنيتي تدابيرو د غير معين والي خصوصيت د قضاتو د خود سرئ او سوءاستفادئ باعث ګرځي، يعنې بيا به ترينه قاضيان په خپله خوښه غلطه استفاده کوي، چاته به ډېر ټاکي چاته به کم ټاکي، يو هرش مرش به په قضائي نظام کې پيدا کېده، له همدې د محاکمو د خود سريو مخنيوی په پار په قوانينو کې کې معين شوی دی، چې تر ديره يې دا دليل معقول دی، او په ځای يې چې بايد امنيتي تدابيرهم د جزا ګانو په څېر معين وي.[16]

---

15 . تېره مرجع ۱۸۶ ماده.

16 . حفيظ الله دانش. (1399). جزا پېژندنه، درېيم چاپ، مسلم خپرندويه ټولنه جلال آباد مخ ۷۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم مبحث:د امنيتي تدابيرو ځلورم خصوصيت

د امنيتي تدابيرو د تغير او بيا کتنې وړوالي خصوصيت

ټولې جزا ګانې چې يو ځل وټاکل شوې هغه کې بيا کتنه نشته، تغير او تبديل په کې نشته او کموالی او ډېروالی هم په کې نشته، خو برعکس امنيتي تدابير چې کله په يو چا باندې وټاکل شو، نو کېدلای شي چې په هغه کې ادون بدلون راشي، او بيا کتنه پکې وشي، د دې حکمت دا دی چې امنيتي تدابير معالجوي شکل لري، يو شخص چې په هر څومره وخت کې اصلاح شو بايد آزاد شي، ځکه په ده دا معغالجه د دې شخص د اصلاح لپاره ده، چې هغه هدف ومونډل شو، نو بيا د ده معالجه اختتام مومي، ځکه هدف ترلاسه شو، نو له همدې امله امنيتي تدابير بايد دا خصوصيت ولري چې هر کله يو شخص اصلاح شو نو بايد ازاد شي.

د دې خصوصيت څخه هدف دا شو چې هر کله اړتيا ولېدل شوه نو د محکمې په حکم بيا کتنه وشي، او په امنيتي تدابيرو کې تغير او تبديل راشي اګر که دا خصوصيت هم د جرايمو او جزا ګانو د قانونيت د پرنسيب سره په ټکر کې وي، خو بيا هم دا مجبوري ده او بله لار نشته چې په کې تغير او تبديل رانه شي، شخص د اصلاح څخه وروسته بيا بند ساتل د عقل څخه لرې خبره ده، نو اګر که د جرايمو او جزا ګانو د قانونيت د پرنسيب سره په ټکر کې هم دي، خو بيا هم يو اهم خصوصيت دی او بايد واجب التنفيذ شي او په عمل کې ثابت شي.[17]

د امنيتي تدابيرو ځانګړتياوې د جزا کوډ له نظره

(۱) محکمه هغه وخت د دې قانون په پيشبيني شوو تأميني تذبيرونو حکم کوي ي ثابته شی محکوم عليه د داسې عمل مرتکب شوی دی چې د قانون په حکم جرم پېژندل شوی او د تورن يا محکوم حالت، د ټولنې ګټو او مصالحو ته خطر وګڼل شي.

[17] . تېره مرجع ۷۴ او ۷۵مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د تورن یا محکمو حالتهغه وخت د ټولنې د ګټو او مصالحو پر خلاف ګڼل کېږي چې په حال او تېر (ګذشته) کې د هغه له رویې څخه او یا د جرم د ارتکاب ل حالاتو او علتونو څخه د جرم د واقع کېدو قوي احتمال متصور وي.

(۳) محکمه مکلفه ده یوازې د دې قانون په پیشبیني شوو حالاتو او شرایطو کې په تأميني تدبیرونو حکم وکړي.

د امنیتي تدابیرو ډولونه

تأميني تدبیرونه په لاندې ډول دي:

۱. د آزادۍ سلبوونکي تدبیرونه.

۲. د آزادۍ تحدیدوونکي تدبیرونه.

۳. د حقوقو سلبوونکي تدبیرونه.

۴. مالي او قاصتادي تدبیرونه.

د ازادۍ سلبوونکي تدبیرونه

د ازادۍ سلبوونکي تدبیرونه، د رواني صحت په مرکزونو کې په رواني مرضونو د مصاب شخص په حجز محکومیت دی.[18]

محکمه کولی شي د څارنوال یا په رواني مرضونو د مصاب شخص د قانوني نماینده د وړاندیز پر بنسټ د اهل خبره له تصدیق وروسته، د رواني صحت په مؤسسو کې چې په دې منظور یې تخصص موندلی په رواني مرضونو د مصاب محکوم علیه په حجز حکم وړي.

د حجرد مودې تمدید

(۱) محکمه کولی شي د څارنوال یا په رواني مرضونو د مصاب شخص د قانوني نماینده په غوښتنه او د رواني صحت د اړوندې مؤسسې په تصدیق، د حجز موده د طبي متخصص هیئت غوښتنې ته په پام سره تمدید کړي.

---

[18] . د عدلیې وزارت، رسمي جریده، 1396 هـ ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د دې مادې په (۱) فقره کې درج د حجر مودې تمدید یا ختم د خپلواک طبي متخصص هیئت پهواسطه چې له درېیو تنو څخه لږ نه، صورت مومي.

د ریپوټ په وړاندې کولو درواني صحت د مؤسسې مکلیفت

(۱) د رواني صحت اړوند مؤسسه مکلفه ده په حجز د محکوم د صحي وضع رپوټ په هرو دریو میاشتو کې واکمني محکمې ته واندې کړي.

(۲) محکمه کولی شي د وړاندې شوي صحي رپوټ پر اسسا د حجر په لغو، حکم وکړي.

د محکوم اجبار یدرملنه

که چیرې په الکولو یا مخدرو موادو معتاد شخص د جنحې یا جنایت د جرم د ارتکاب په علت په حبس محکوم شي، محکمه کولی شي د مرتکبه جرم پر جزا برسېره، د عامې روغتیا د مؤظفې ادراې، پولیس، څارنوال یا د شخص د قانوني نماینده د وړاندیز پر بنسټ، محکوم علیه ته اجباري درملنه تجویز کړي، په دې صورت کې د درملنې موده د محکوم په حبس کې، محاسبه کېږي.

د تأمیني تدبیرونو له حکمونو څخه د مختلف مجازات

هغه شخص چې په دې قانون کې د درج محکوم بها د تأمیني تدبیرونو له حکمونو څخه تخلف وکړي، د شپږو میاشتو په قصیر حبس یا له پنځو زرو څخه تر شلو زرو افغانیو پورې په نغدي جزا، محکومېږي.

د ولایت، وصایت او قیومیت، مصادرې، حجز او اجباري طبي تدبیرونو د سقوط په تدبیرونو پورې اړوند حکمونه له دې څخه مستثنی دي.

د ازادۍ تحدیدوونکي تدبیرونه

محکوم هغه وخت په ټاکلي ځای کې د محکوم علیه په ګرځېدو را ګرځېدو د منع حکم کوي چې په هغه ځای کې د هغه شتون په قوي احتمال د جرم د ارتکاب د تکرار سبب شي.

194 ماده:

(c) ketabton.com: The Digital Library

محکمه کولی شي د جنحې یا جنابت په جزا د محکوم علیه پر اصلي جزا برسېره په ټاکلو ځایونو کې له اوسېدو

څخه منع ږي، په دې حالت کې محکمه د محکوم علیه شخصي یا ټولنیزه وضع په پام کې نیسي.

195 ماده:[19]

(۱) د دې قانون په 193 او 194 مادو کې درج د ازادۍ تحدیدوونکي تدبیرونه په لاندې توګه تطبیقېږي:

۱. په تنفیذي حبس د محکومیت په صورت کې، د محکوم بها د حبس له تېریدو یا د مجازاتو له عفو یا مشروطې

خوشې کېدنې وروسته.

۲. په تعلیقي حبس د محکومیت په صورت کې د حکم د تنفیذ د تعلیق په اړه د محکمې له صادرېدو وروسته.

۳. د حبس په بدیل د محکومیت په صورت :ې د حبس د بدیل په اړه د محکمې د حکم له قطعیت وروسته.

۴. په نغدي جزا د محکومیت په صورت کې د حکم قه قطعیت وروسته.

(۲). د دې مادې په (۱) فقره کې د درج شوو تدبیرونو میعاد له شپږو میاشتو څخه ل او له درېیو کلونو څخه

زیاتېدي نشي.

196 ماده: محکمه کولی شي د دې قانون په 194 او 195 مادو کې درج د محکوم علیه د ګرځېدو راګرځېدو یا

اوسیدو د منع موده د محکوم علیه په وړاندیز یا د څارنوال یا د ده (شخص) د مدافع وکیل یا د محل زیست

(داوسیدو ځای) د مسؤل په غوښتنه لغو یا کم کړي.

197 ماده: د حقوقو سلبوونکي تدبیرونه عبارت دي له:

۱. د ولایت، وصایت او قیومیت سقوط.

۲. په ټاکلي پېشه او حرفه له بوختېدو څخه محرومیت.

د ولایت وصایت او قیومیت.

---

[19] . د عدلیې وزارت، رسمي جریده، 1396 هـ ش، 195 ماده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

198 ماده: د ولایت وصایت او قیومیت اسقاط د نورو اشخاصو پر نفس یا مال د ولایت وصایت او قیومیت اسقاط د نورو اشخاصو پر نفس یا مال د ولایت وصایت او قیمومیت له سلطې پیدا شوو اعمالو د محکوم علیه له محرومولو څخه عبارت دي.

199 ماده: محکمه په هغو حالاتو کې چې ولي وصي یا قیم د داسې جرم مرتکب شي چې د هغو په نومړو دندو پورې د اړوند قانوني مکحلفیتونو اجراء اخلال کړي یا د ولایت، وصایت یا قیمومیت د دندې په اجراء کې د هغوی نه کفایت او توانایي ثابت کړي، د ولایت یا قیمومیت په اسقاط حکم کوي.

200 ماده: د صنعتي، تجارتي یا فني فعالیتونو له ترسره کولو څخه د شخص د منع په شمول، په پېشې او حرفې له بوختېدو څخه محرومیت دی، په دې شرط چې په هغو بوختېدل قانوناً د یوې رسمي واکمنې مرجع په اجازې پورې تړلي. (معلق) وي.

201 ماده: (۱) که چیرې شخص په پېشه یا حرفه پورې د اړندو مکلفیتونو له اخلال څخه را پیدا شوو جرمونو د ارتکاب په سبب، د حبس په جزا محکوم شي، محکمه وی شي هغه پر اصلي جزا برسېرله له اړوندې پېشې یا حرفې څخه محروم کړي، د دې محرومیت موده له یوې میاشتې څخه لږ او له یوه کاله څخه زیاتېدی نشي.

(۲) که چیرې د دې مادې په (۱) فقره کې درج محکوم علیه په اړوند پېشه د مودې له ختم وروسته، د لومړني (اولی) عین جرم یا مماثل جرم د قطعي حکم د ثادرېدو له نېټې څخه د پنځو کلونو په ترڅ کې دوباره مرتکب شي پر اصلی جزا برسېره په اړوند پېشه یا حرفه له بوختېدو څخه د هغه په محرومیت حکم وکړي، ددې محرومیت له یوه کاله څخه لږ او له درېیو کلونو څخه زیاتېدي نشي.

(۳) د دې مادې په (۱ او ۲) فقرو کې درج محرومیت، د اصلي مجازاتو له تطبیق وروسته عملي کېږي.

202 ماده: که چیرې یو شخص د ترافیکي جرم د ارتکاب په سبب په جزا محکوم شي، محکمه کولای شي د ترافیکي جرم د تکرار په صورت کې هغه پر اصلي جزا برسېره د چلونې له حق او د چلونې د جواز له نووي کولو څخه له درېیو میاشتو څخه تر درېیو کلونو پورې محروم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالي او اقتصاد تدبيرونه

203 ماده: د مالي او اقتصادي تدبيرونو ډولونه عبارت دي له:

۱. د شيانو مصادره.

۲. د ځای (محل) بندول.

۳. د حقيقي شخص د فعاليت درول.

۴. د حکمي شخص د فعاليت درول.

204 ماده: که چيرې ضبط شوي شيان د هغو شيانو له جملې څخه وي چې د هغو شيانو له جملې څخه وي چې د هغو جوړول، استعمال، ساتل، واردول، صادرول، وړاندې کول، پېر يا پلور په خپل ذات کې جرم وي، محکمه د هغو په مصادرې حکم کوي، که څه هم چې نوموړي شيان د محکوم عليه ملکيت نه وي يا تورن له محکمې څخه برائت واخلي.

205: (۱) که چيرې کوم ځای د جرم د ارتکاب پخ خاطر اختصاص موندلی وي، محکمه په دې قانون کې په پيشبيني شوو جزاګانو برسېره له يوې مياشتې څخه تر شپږو مياشتو پورې د هغه د بندولو حکم صادروي.

(۲) که چيرې د دې مادې په (۱) فقره کې دجر محکوم عليه د محکوميت د دورې له ختمېدو وروسته د قطعي حکم د صادرېدو له نېټې څخه د پنځو کلونو په ترڅ کې لومړنی جرم دوباره مرتکب شي، محکمه کولی شي پر اصلي جزا برسېره له يوه څخه تر پنځو کلونو پورې د اړوند ځآی په بندولو حکم کوي.

(۳) که چيرې ځای د جرم د ارتکاب په خاطر اختصاص شوي نه وي خو له هغه څخه د جرم د ارتکاب په منظور کار اخيستل شوی وي، محکمه په دې قانون کې پر پېشبيني شوو جزاګانو برسېره په مؤقتي توه د هغه پر بندولو حکم کوي، دغه موده له يوې مياشتې لږ او له يوه کاله څخه زياتېدی نشي.

(۴) د دې مادې په (۲،۱ او ۳) فقرو کې درج شوي حکمونه د نورو اشخاصو حقوقو چې د حسن نيت لرونکي وي نه اخلالوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

206 ماده: (۱) په ټاکلي کسب يا حرفه له بوختېدو څخه د شخص محروميت هم د جرم د ارتکاب د ځای د بندولو په حکم کې شامل دی.

(۲) د دې مادې په (۱) فقره کې درج د جرم د ارتکاب د ځای د بندولو په وصتر کې، شخص نشي کولي د جرم د ارتکاب ځای د جرم له واقع کېدو وروسته د عين کسب او حرفې پرمخ بيولو په منظور اقاربو يا نورو اشخاصو ته پرېږدي يا يې په جاره يا کرايه ورکړي.

(۳) د ځای مالک يا بل شخص چې د جرم د ارتکاب په ځای کې د عيني يا انتفاعي حق لرونکی وي، له جرمي عمل سره د نه ارتباط په صورت کې تر محروميت لاندې رائي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

د دې مونوګراف د اوږدو بحثونو او فرضیو څخه موږ لاندې خلاصه راوویستله چې په لنډو ټکو کې یې رانغاړو:

ومو لوستل چې امنيتي تدابیر د یوې ټولنې د بهبود او سلامتیا لپاره دیر اړین دي، ځکه د بشر په تاریخ کې هېڅکله داسې وخت نه دی راغلی او نه به راشي چې ټولنه دې د جرم څخه پاکه شي، پس چې ټولنه د جرم د پاکېدو څخه امکان نه لري، نو باید خلک دومره کوشش وکړي چې د جرایمو ګراف د د حد اکثر څخه حد اقل نه راښکته کړي، د دې ګراف راښکته کول د وقائي او معالجې څخه بغیر ناممکن دي، وقایه خو معلومه خبره ده چې قوانینو د ټولنې د وقائې لپاره حکمونه صریحاً ذکر کړي، لکه چې سره د وقايې بیا هم یو څوک جرم کوي، نو بیا یې معالجه پکار ده، او معاله یې بیا جزا ګانې او امنیتي تدبیر دي، هر کله چې دا دواړه په درست شکل په ټولنه کې تطبیق شي ۵۰ سلنه د جرایمو ګراف راکمېږی، نو د اوږدو بحثونو پالیه مو دا شوه چې امنیتي تدابیر باید حتماً تطبیق شي، او تطبیق لپاره یې باید مرکزونه په معیار برابر شي، او په درېیم قدم کې ورته فني او مسکلي اشخاص په داسې ډول وروزل شي چې مجرم د جزا ګمان پرې ونکړي.

بلکې داسې وانګیرې چې دا زما معالجه کوی، په دې کار سره به هم ټولنه اصلاح او هم د مجرمینو دوباره انتقام یا د پارېدنې لامل یا عامل ختم شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړ اندیزونه

د پوره غور، څېړنې، پلټنې او لیکنې څخه موږ لاندې څو وړاندیزونه لرو، ترڅو د ټولنې اصلاح لپاره د امنیتي تدابیرو له زوائي کار و کړو.

1. وړاندیز مو له شته حاکم نظام نه دا دی چې باید د ټولو څخه مخکې باید د هېواد لپاره قوانین نافذ کړي، ځکه امنیتي تدابیر د قوانینو له لارې شایع کېږي، کله چې قوانین نه وي، نو هیڅکله به امنیتي تدابیر نه رامنځته او نه تطبیق شي، کله چې په یو هېواد کې یو قانون نه وي نو قضایان به د خپل زړه فیصلې کوي، چاته به یو ډول امنیتي تدابیر او چاته به بل ډول امنیتي تدابیر ټاکي، چې دا د عدالت سره ستر ظلم دی.

2. د قانون د تصویب څخه وروسته باید د امنیتي تدابیرو لپاره جلا ځایونه او جلا پرسونل وروزل شي، امنیتي تدابیر د پولیسو د وس کار نه دي، بدبختانه چې زموږ په هېواد کې دیر امنیتي تدابیر په داسې ځایونو کې تطبیقېږي چې هلته له کوچني مجرم څخه لوی مجرم جوړیږي او لویو باندونو سره یو ځای کېږي چې دا ټول عوامل د مسلکي اشخاصو نه شتون او امنیتي تدابیرو لپاره د جلا ځایونو عدم موجودیت دی.

3. د جزا ګانو په نسبت باید په امنیتي تدابیرو ډیر فوکس وشي ځکه د جزا ګانو مؤثریت نسبت امنیتي تدابیرو ته کم دي، باید په امنیتي تدابیرو ډیر فوکس وشي.

4. دامنیتي تدابیرو لپاره باید بېل قاضیان وټاکل شي، ځکه هغه قاضي چې د اعدام فیصله کوي، هیڅکله د کوچني ماشوم د وضعیت څخه دا نه شي معلوملای چې دا په څه اصلاح کېږي باید امنیتي تدابیرو لپاره جلا محاکم او قاضیان ایجاد شي، ترڅو پکې داسې قاضیان وټاکل شي چې د ماشوم لیونی او نشه يې د حالت یا اروا پوهنې سره بلد وي.

مأخذونه

په پورتني مونوګراف کې د قرآن عظیم الشان د مبارکو احکامو بر سېره له لاندې مأخذونو څخه استفاده کړې ده:

1. د افغاانستان اسلامي جمهوري دولت جزا کوډ .()1396. رسمي جریده، پرلپسې 1260 ګڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. د افغانستان اسلامي جمهوري دولت د جزا قانون (1355) رسمي جريده، پرلپسې 347 گڼه.

3. نور بها، ډاکټر رضا. (1334 هـ ق) زمينه حقوقي جزا عمومي، اول چاپ تهران، كتابخانه گنج دانش.

4. ذاکر، محمد افضل. (1398 ل). شرح كود جزا، جلد اول و دوم، اول چاپ، ناشر: بنياد اسيا چاپ خانه سعيد.

5. دانش، حفيظ الله. (1399 ل). جزا پېژندنه، درېيم چاپ، جلال اباد، مسلم خپرندويه ټولنه.

6. دراني، احمد گل واثق، د افغانستان د جزا كوډ تحليل اول جلد، اول چاپ، جلال آباد يار خپرندويه ټولنه.

له دې برسيره مو له لاندې الکترونيکي ادرسونو هم استفاده کړې ده:

7. https//fa.m.wikipeadia.org

8. https://tarjomic.com

9. https://fa.wikifaqh.ir

10. https://www.jadavalab.ir

11. https://en.bab.la

12. www.google.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library